

CPD Info

bilten Centra za prava deteta

JUL – SEPTEMBAR 2018

Centar za prava deteta

Prava deteta u Republici Srbiji u periodu jul – septembar 2018. godine

U trećem kvartalu 2018. godine nije došlo do poboljšanja u oblasti prava deteta uprkos iniciranju konkretnih mera početkom godine kojim su najavljivane značajne promene, kako u pravcu reforme normativnog okvira, tako i u unapređenju politike i koordinacije državnih organa u ovoj oblasti.

Posebni izazovi postoje u pogledu sudske zaštite ljudskih prava i u praktičnoj primeni ratifikovanih međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava u nacionalnom pravosudnom sistemu.

Postojeće strategije u različitim oblastima ljudskih prava, a naročito Akcioni planovi za poglavlja 23 i 24, nedosledno se sprovode i predviđeni rokovi su za veliki broj ciljeva odavno prekoračeni, bez jasnog plana i najave da će doći do stvarnih promena u njihovom sprovođenju i ostvarenju. Isto se može reći i za oblast prava deteta – do najavljivanih promena normativnog okvira još uvek nije došlo.

Pozitivne promene su se desile na planu udruživanja organizacija civilnog društva da zajednički deluju na polju unapređenja ljudskih prava. U tom cilju osnovana je Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija (Platforma) koju su osnovale organizacije civilnog društva sa

značajnim iskustvom u izveštavanju pred mehanizmima Ujedinjenih nacija (UN) za ljudska prava. Centar za prava deteta vodi Klaster za prava deteta u okviru Platforme.

Prednacrt Zakona o pravima deteta i zaštitniku prava deteta

Ovim zakonom bi trebalo da bude uspostavljeno posebno i nezavisno kontrolno regulatorno telo u oblasti zaštite prava deteta. Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (MRZBSP) Republike Srbije formiralo je ekspertsku radnu grupu za pripremu Nacrta Zakona o pravima deteta i zaštitniku prava deteta u avgustu 2017. godine.

U julu 2018. godine pripremljen je tekst Prednacrt Zakona koji je objavljen na veb sajtu MRZBSP i otvoren je poziv za sugestije na predstavljenu prvu verziju teksta.

Nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti

MRZBSP je oformilo radnu grupu za izradu Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti koji je objavljen na veb prezentaciji MRZBSP u periodu od prve polovine jula do početka avgusta 2018. godine. Sektor civilnog društva je reagovao veoma kritično na predloženi tekst zakona. Među ključnim tačkama, organizacije civilnog društva su

smatrale da treba omogućiti i podstaći efikasniji razvoj usluga za podršku osetljivim grupama.

Posebno je skrenuta i pažnja na netransparentnost i neinkluzivnost procesa s obzirom na to da u radnoj grupi nema predstavnika organizacija civilnog društva, čime je ova radna grupa lišena perspektive i doprinosa nezavisnih građanskih udruženja sa velikim iskustvom i ekspertizom u oblasti socijalne zaštite. Izostale su i javne konsultacije, a za organizacije civilnog društva održane su u jednom danu, u Beogradu, bez adekvatne najave, čime je veliki broj lica na koja se ovaj zakon odnosi bila onemogućena u davanju svog doprinosa u cilju poboljšanja njegove sadržine.

Predlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći

Nakon 12 godina čekanja, predlog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći usvojen je odlukom Vlade Srbije u septembru 2018. godine.

Novi predlog zakona predviđa da besplatnu pravnu pomoć pružaju advokatura i službe pravne pomoći u jedinicama lokalne samouprave.

Udruženja mogu pružati besplatnu pravnu pomoć samo na osnovu posebnih odredaba zakona koji uređuju pravo azila i zabranu diskriminacije.

U ime udruženja koje pružaju besplatnu pravnu pomoć ovim zakonom je određeno da će je pružati advokati. Besplatnu pravnu pomoć u službi pravne pomoći u jedinici

lokalne samouprave ili u ime udruženja mogu pružati diplomirani pravnici, samo u okviru ovlašćenja koja su diplomiranim pravnicima određena zakonom kojim se uređuje odgovarajući postupak. Dodatni uslov za pružanje besplatne pravne pomoći jeste i da je pružalac upisan u Registar pružalaca besplatne pravne pomoći i besplatne pravne podrške.

Ovo rešenje je izazvalo nezadovoljstvo organizacija civilnog društva koje će morati da angažuju advokate da za njih pružaju pravnu pomoć najugroženijim grupama stanovništva čime se dovodi u pitanje jednak pristup pravdi svim građanima.

Savet za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenja krivičnih sankcija prema maloletnicima

Savet za maloletnike je tokom jula i avgusta pripremio predloge za izmene i dopune Zakona o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica koji su upućeni radnoj grupi za izmene ovog zakona, kao i dvogodišnji plan svog rada sa prioriteta delovanja. Savet za maloletnike je inicirao i stručni skup koji bi se bavio temama unapređenja primene vaspitnih naloga i alternativnih mera pritvoru, kao i prava dece žrtava i svedoka u krivičnom postupku, a koji je planiran za novembar 2018. godine. Ovaj skup biće podržan u okviru

projekta „Unapređenje prava deteta u sudskim postupcima” koji Centar za prava deteta sprovodi u partnerstvu sa UNICEF-om.

Savet za praćenje primene preporuka UN za ljudska prava

Sednica Saveta za praćenje primene preporuka mehanizama UN za ljudska prava održana je u julu 2018. godine. Ovaj Savet ima potencijal da bude efektivno međuresorno telo za sprovođenje preporuka mehanizama UN za ljudska prava, i na svaki svoj sastanak poziva predstavnike civilnog društva, što svakako predstavlja primer pozitivne prakse.

Savet za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23

U julu 2018. godine, Savet za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 pripremio je Izveštaj br. 2/2018 o sprovođenju ovog akcionog plana. Ipak, može se uočiti značajno kašnjenje u postizanju mnogih ciljeva ovog Akcionog plana kada su u pitanju prava deteta, kao i izveštavanje o različitim preduzetim projektnim inicijativama, bez ponuđenih održivih sistemskih rešenja.

Aktivnosti Centra za prava deteta u periodu jul – septembar 2018. godine

Centar za prava deteta je uputio dopis MRZBSP kojim je izrazio veliko zadovoljstvo što je radna grupa MRZBSP pripremila Prednacrt Zakona o pravima deteta i zaštitniku prava deteta čime se pokazuje spremnost za sprovođenje obaveza preuzetih ratifikacijom međunarodnih ugovora i preporuka međunarodnih tela za ljudska prava te posvećenost ka kreiranju okruženja u kojem se ostvaruju prava sve dece u Republici Srbiji. U tom smislu, Centar za prava deteta je pripremio analizu predstavljenog teksta i dopisom uputio konkretne predloge za njegovo unapređenje, rukovodeći se Konvencijom o

pravima deteta i opcionim protokolima uz Konvenciju, opštim komentarima Komiteta za prava deteta UN i praksom razvijenom kroz zaključna zapažanja ovog tela, ali i drugim relevantnim međunarodnim i evropskim standardima u ovoj oblasti.

Centar za prava deteta pripremio je analizu i preporuke za unapređenje normativnih rešenja Porodičnog zakona na osnovu dosadašnje prakse njegove primene i zaključnih zapažanja i preporuka UN tela za ljudska prava i relevantnih međunarodnih standarda .

Centar za prava deteta je reagovao zajedno sa organizacijom Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom (MDRI) pri čemu je

istaknuto da Zakon o izmenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti, kao krovni zakon je i osnova za bolju socijalnu zaštitu svih građana Srbije, te treba da omogući i primenu raznih obavezujućih međunarodnih i regionalnih pravnih akata. Istaknuto je

da je ovaj nacrt zakona neadekvatan i u nekim svojim delovima čak predstavlja regresiju dostignutog nivoa prava, i direktno usporava proces

deinstitucionalizacije predviđen Akcionim planom za Poglavlje 23.

Centar za prava deteta, članovi i članice Kluba DX i deca iz 3 beogradske škole, Osnovna škola „Ivan Milutinović”, Osnovna škola

„Branko Pešić” i Druga ekonomska škola, pripremili su i u junu dostavili Lanzarot komitetu **Izveštaj o informisanosti dece o postojećim rizicima od vrbovanja, seksualnog zlostavljanja i zloupotrebe, prvenstveno putem interneta i dostupnim oblicima njihove zaštite u Srbiji**. Primenom metodologije koju je razvio Lanzarot komitet, članovi i članice Kluba DX (15 dece) i članovi učeničkih parlamenata (67 dece) iz sve tri škole su upoznati sa postojanjem Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja i mehanizmima zaštite dece od svih oblika nasilja.

Ova deca bila su u prilici da putem anonimne ankete iskažu svoje stavove i daju mišljenje o rizicima od vrbovanja, seksualnog zlostavljanja i zloupotrebe, prvenstveno putem interneta, kao i o mogućim vidovima zaštite u takvim situacijama. Deca su takođe uključena u pripremu izveštaja, specifičnim uslovima življenja (za decu iz romske populacije iz Osnovne škole „Branko Pešić”) i specifičnim rizicima sa kojima se deca u Srbiji suočavaju tokom odrastanja. Izveštaj je pripremljen u okviru projekta „Prava deteta u politikama i praksi”.

U Kući ljudskih prava i demokratije je održana prva od četiri planirane radionice organizovane s ciljem prikupljanja mišljenja i stavova dece

u procesu izrade Nacionalnog plana akcije za decu. Radionica je održana 30. juna i učestvovalo je 15 dece. Planirano je da se do kraja godine organizuju radionice u Novom Sadu, Nišu, Užicu i Kragujevcu.

U prostorijama SOS Dečje selo u Kraljevu je 02. jula 2018. godine održana radionica u okviru projekta „Prava deteta u politikama i praksi”. Tom prilikom je deci bez roditeljskog staranja predstavljena publikacija „O tebi se radi” – Knjiga za decu i mlade da im pomogne da razumeju preporuke UN komiteta za prava deteta. Radionici je prisustvovalo desetoro dece.

Direktorka Centra za prava deteta Ines Cerović predstavila je rad „Primena vaspitnih naloga u kontekstu reforme sistema pravosuđa po meri deteta u Republici Srbiji” na dvodnevnom XXX međunarodnom naučnom tematskom skupu „Pravda po meri deteta”, koji je

organizovao Institut za kriminološka i sociološka istraživanja 6. i 7. jula 2018. godine na Paliću. Naučni skup „Pravda po meri deteta” bavio se unapređenjem položaja dece koja dolaze u kontakt sa pravosudnim sistemom, bilo kao učinioci krivičnih dela ili kao žrtve, ali i oštećeni u krivičnim postupcima, kao i time šta sve kao društvo i država treba da učinimo da se deca u takvim situacijama ne nađu.

Predstavnice Centra za prava deteta učestvovalе su na partnerskom sastanku koji je organizovao Save the Children International na kome su učestvovali visoki predstavnici ove organizacije. **Partnerski sastanak održan je u periodu od 11. do 13. septembra u Prizrenu.**

Na sastanku je Milena Golić Ružić, programska menadžerka predstavila Akcioni plan Centra za prava deteta za unapređenje dečje participacije i kreiranja programa baziranih na pravima deteta, dok je Valentina Lepojević, projekta asistentkinja predstavila rad Službe besplatne pravne pomoći Centra za prava deteta.

U prostorijama Centra za prava deteta, 21. septembra 2018. godine, održan je sastanak Koalicije za monitoring prava deteta u Republici Srbiji. Sastanku su prisustvovali predstavnici pet organizacija članica Koalicije (Centar za prava deteta, Užički centar za prava deteta, Beogradski centar za ljudska prava, ASTRA — Akcija

protiv trgovine ljudima i Centar za socijalnu politiku).

Na sastanku je potpisan zajednički plan reagovanja Koalicije za monitoring prava deteta u vanrednim situacijama. Svrha ovog plana je pružanje informacija o tome kako će se Koalicija za monitoring prava deteta u Republici Srbiji zajednički pripremiti i reagovati u vanrednim situacijama. Polazeći od ciljeva organizovanja Koalicije koji se prevashodno odnose na praćenje ostvarivanja prava deteta u Republici Srbiji, izveštavanje i ukazivanje na primere kršenja prava deteta, pokretanje i organizovanje akcija lobiranja za puno ostvarivanje prava deteta i promocije prava deteta u društvu, Koalicija će navedene aktivnosti staviti u

funkciju i u vanrednim situacijama. Poseban deo ovog plana čini i deo koji je prilagođen deci. Zajednički plan reagovanja Koalicije pripremljen je u okviru projekta "Prava deteta u politikama i praksi" koji Centar za prava deteta realizuje u partnerstvu sa [Save the Children International](#).

Tokom jula i avgusta održano je deset konsultativnih radionica Koalicije za monitoring prava deteta na kojima su učestvovala organizacije civilnog društva koje se bave pravima deteta u cilju razvijanja indikatora za praćenje preporuka Komiteta za prava deteta UN koje su upućene Srbiji u februaru 2018. godine. Deset konsultativnih sastanaka je održano u okviru projekta

„Praćenje primene preporuka Komiteta za prava deteta Ujedinjenih nacija”, koji Centar za prava deteta sprovodi u partnerstvu sa UNICEF-om.

Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava organizovala je konferenciju u cilju otvaranja diskusije o primeni preporuka upućenih Srbiji posle Trećeg periodičnog pregleda, u Beogradu 28. septembra 2018. godine, uz podršku UN Tima za ljudska prava u Srbiji i Misije OEBS u Srbiji. Direktorica Centra za prava deteta Ines Cerović predstavila je 34 preporuke koje se direktno odnose na decu, a koje se mogu podeliti u pet grupa: preporuke koje se odnose na reformu normativnog okvira –

usklađivanje zakona sa međunarodnim standardima, sprečavanje nasilja nad decom i uvođenje eksplicitne zabrane telesnog kažnjavanja dece, trgovinu ljudima, posebno decom i decom migrantima bez pratnje, proces deinstitucionalizacije, kao i pravo na obrazovanje i inkluzivno obrazovanje.

Klub DX) i Centar za prava deteta pripremili su zajednički dopis i uputili ga ekspertu metodologu za izradu **Nacionalnog plana akcije za decu** postavljenom od strane ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, s ciljem ukazivanja na neophodnost početka rada na izradi ovog dokumenta i izražavanja zainteresovanosti dece da učestuju u ovom procesu.

Gospođa Kolaković odgovorila je na poslani dopis i isti prosledila svim članovima radne grupe uz poziv za početak rada na izradi Nacionalnog plana akcije za decu.

Komitet za prava deteta UN je organizovao **Dan opšte diskusije** koji je ove godine bio posvećen temi zaštite i osnaživanja dece kao branitelja ljudskih prava, a održan je 28. septembra 2018. godine u Ženevi. Na ovom skupu učestvovala je direktorka Centra za prava deteta Ines Cerović. Kako bismo dali svoj doprinos u razmatranju ove važne teme, Centar za prava deteta je organizovao konsultativni proces sa decom članicama i članovima Kluba DX koja su pripremila **prilog „Zaštita i osnaživanje dece kao branitelja braniteljki ljudskih**

prava”. Deca su dala mišljenja i stavove o tome šta za njih predstavljaju deca branitelji ljudskih prava, kako oni vide da se ova deca razlikuju od druge dece, koje kvalitete ova deca treba da poseduju, kao i koja vrsta podrške im je potrebna kako bi se borili i ostvarili svoja prava. Ovaj prilog je bio poslat i prihvaćen od strane Komiteta za prava deteta te su na taj način mišljenja i stavovi dece o ovoj temi reflektovani u publikaciji „Deca kao branitelji ljudskih prava – Mišljenja, perspektive i preporuke dece iz celog sveta”.

Mišljenja i stavovi dece iz Kluba DX zajedno sa mišljenjima i stavovima dece iz drugih država publikovana su u izveštaju „The views, perspectives and

recommendations of children across the world”!

Klub DX i Centar za prava deteta pripremili su brošuru o aktivnostima Centra i Kluba DX na jeziku razumljivom deci – „O Centru za prava deteta i Dečjem informativno-kulturnom servisu – Klubu DX”.

